

Upozorňujeme, že verzia tejto stránky v pôvodnom jazyku [pt](#) bola nedávno zmenená. Na preklade zobrazenej jazykovej verzie v súčasnosti pracujeme.

[portugalčina](#)

Swipe to change

Výživné na rodinu

Portugalsko

1 Čo znamenajú pojmy „výživné“ a „vyživovacia povinnosť“ v praxi? Ktoré osoby majú povinnosť platiť výživné inej osobe?

Pod pojmom „výživné“ sa rozumie všetko, čo je nutné na obživu, bývanie a oblečenie osoby. Výživné zahŕňa aj vzdelávanie a výučbu osoby, ak ide o maloleté dieťa.

Na základe právnych predpisov platia výživné tieto osoby v uvedenom poradí:

manžel/ka alebo bývalý/á manžel/ka,

potomkovia,

predkovia,

súrodenci,

strýkovia a tety počas neploletosti vyživovanej osoby,

nevlastný otec a nevlastná matka nevlastných maloletých detí, ktoré sú alebo boli v ich starostlivosti v čase úmrtia manžela/ky.

Okrem uvedených prípadov, v ktorých je zákonom stanovená vyživovacia povinnosť, môže vyživovacia povinnosť vyplývať aj z odkazu (odkaz o výživnom v záveti) alebo zo zmluvy.

2 Do akého veku môže dieťa poberať výživné? Existujú odlišné predpisy týkajúce sa výživného, ktoré sa vzťahujú na maloleté a dospelé osoby?

Dieťa má právo na výživné do dosiahnutia plnoletosti, t. j. do 18 rokov. Deti môžu vo veku od 16 do 18 rokov dosiahnuť *de facto* plnoletosť uzavretím manželstva (emancipácia).

Existujú rozdiely medzi ustanoveniami hmotného práva, ktoré sa týkajú výživného pre dieťa a výživného pre plnoletú osobu: výživné pre plnoletú osobu pokrýva len náklady na obživu, bývanie a oblečenie, zatiaľ čo výživné pre dieťa pokrýva okrem týchto nákladov aj náklady na odbornú prípravu a vzdelávanie.

Ak sa dieťa po tom, čo dosiahlo plnoletosť alebo emancipáciu, rozhodne pokračovať v odbornej príprave alebo vo vzdelávaní, môže vo vzťahu k rodičom podať návrh na začatie konania o výživnom. V tomto prípade pokrýva výživné okrem obživy, bývania a oblečenia detí aj náklady na jeho vzdelávanie a odbornú prípravu. Dĺžka tohto výživného sa má určiť dohodou alebo rozhodnutím. V rozhodnutí sa stanoví primerané trvanie obdobia odbornej prípravy alebo vzdelávania.

Vo výnimočnej situácii opísanej vyššie, keď dieťa po dosiahnutí plnoletosti pokračuje v odbornej príprave, zahŕňa výživné na plnoletú osobu aj náklady na odbornú prípravu a vzdelávanie. Ak sa výživné požaduje pre dieťa po dosiahnutí plnoletosti, až kým toto dieťa nedosiahne vek 25 rokov, podľa právnych predpisov sa predpokladá zachovanie výšky výživného, ktoré bolo určené, keď bolo dieťa maloleté. V takomto prípade je vecou rodiča, aby preukázal, že výška výživného, ktoré bolo určené, keď bolo dieťa maloleté, po dosiahnutí plnoletosti dieťaťa už nie je potrebná alebo je neprimerane vysoká.

V niektorých prípadoch sa odlišujú aj procesné pravidlá občianskeho konania vzťahujúce sa na určenie a vymáhanie výživného pre dieťa a výživného pre plnoletú osobu. Rozdiely v procesných pravidlách sú uvedené v odpovediach na otázky „Mám sa obrátiť na príslušný orgán alebo súd, aby som dostal výživné? Aké sú hlavné prvky tohto postupu?“ a „Ak dotknutá osoba (povinný na plnenie výživného) neplatí dobrovoľne, aké kroky možno podniknúť, aby som ho/ju prinútil zaplatiť?“

3 Mám podať návrh na určenie výživného na príslušný orgán alebo na súd? Aké sú hlavné prvky tohto postupu?

Odpoveď na túto otázku sa líši podľa jednotlivých situácií opísaných ďalej v texte.

Určenie výživného pre dieťa a výživného pre manžela v prípade pôvodnej dohody

Osoba, ktorá je povinná platiť výživné, a osoba, ktorá má nárok na výživné, sa môžu dohodnúť na jeho určení. V prípade výživného pre dieťa alebo výživného pre manžela môžu strany požadovať, aby bola dohoda schválená na súde alebo pred matričným úradníkom (*Conservador do Registo Civil*) v závislosti od existencie nasledujúcich okolností.

V prípade súdneho rozvodu sa napriek tomu môže dosiahnuť dohoda o výživnom pre maloleté deti. V takomto prípade musí dohodu o výživnom pre maloleté deti schváliť súd v rámci konania o úprave výkonu rodičovských povinností. V ďalšom podnadvise sú uvedené hlavné prvky tohto konania.

V prípade mimosúdneho rozvodu dohodou musí dohodu o výživnom medzi manželmi a/alebo pre maloleté deti schváliť matričný úradník. Tieto konania spadajú do výlučnej právomoci matričného úradníka. Možno ich iniciovať na ktoromkoľvek matričnom úrade. V súvislosti s dohodami o výživnom pre dieťa musí svoje predbežné stanovisko predložiť prokurátor príslušný pre súd v obvode matričného úradu, kde sa začalo konanie. Ak sa dohoda schváli, manželstvo sa rozvedie. Ak dohoda nie je schválená, proces rozvodu manželstva dohodou sa postúpi na súd, kde sa konanie o rozvode manželstva dohodou prejedná. V tomto prípade je súd zodpovedný za posúdenie a schválenie dohôd o výživnom pre dieťa alebo pre manžela.

Rovnaké pravidlá sa uplatňujú v prípade rozluky, vyhlásenia manželstva za neplatné alebo v prípade zdanlivého manželstva.

Aj v prípade, ak nejde o rozvod alebo rozluky, pokiaľ existuje dohoda, rodičia musia dohodu upravujúcu rodičovské práva a povinnosti alebo akékoľvek zmeny v nej predložiť na schválenie matričnému úradu podobným spôsobom, ako sa uvádza vyššie.

Stanovenie výživného, ak neexistuje pôvodná dohoda

Výživné rodičov pre maloleté deti

V prípade súdneho rozvodu sa na určenie výživného pre dieťa požiada o ochranné súdne konanie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností. Rodičia môžu neskôr požiadať o schválenie dohody o rodičovských právach a povinnostiach. V prípade nedosiahnutia takejto dohody alebo jej neschválenia prokurátor požiada o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností. Konanie sa vedie na súde. Rodičia sa predvolávajú na stretnutie, na ktoré sa môže prizvať aj maloleté dieťa a iní príbuzní. Ak na stretnutí nie je možné dospieť k dohode, sudca určí dočasný režim rodičovských práv a povinností a účastníci konania sa pošlú na mediáciu alebo na špecializované technické vypočutie. Ak sa ukáže, že dohodu stále nie je možné dosiahnuť, rodičom sa oznámi, aby predložili písomný návrh a dôkazy. Ďalšími fázami konania je zverejnenie, súdne konanie a rozsudok.

Rovnaké pravidlá sa uplatňujú v prípade rozluky, vyhlásenia manželstva za neplatné alebo v prípade zdanlivého manželstva.

Výživné pre dieťa, ktoré majú poskytovať rodičia alebo iné povinné osoby

Výživné pre dieťa môže byť určené aj v ochrannom konaní o výživnom pre dieťa, napríklad vždy, keď je potrebné začať konanie voči osobám, ktoré sú povinné platiť takéto výživné osobitne na tento účel. Tieto konania majú slúžiť aj na úpravu výšky výživného, ktorá bola predtým určená. Konanie prebieha pred súdom. Začína sa predložením návrhu, ku ktorému sa priložia tieto dokumenty: úradné listiny preukazujúce stupeň príbuzenského alebo iného blízkeho vzťahu, ktorý existuje medzi dieťaťom a odporcom; v príslušných prípadoch kópia rozsudku, v ktorom bolo predtým určené výživné; zoznam svedkov. Predvolá sa odporca. Následne sa zvolá stretnutie v snahe dosiahnuť dohodu medzi účastníkmi konania. Ak sa dohoda nedosiahne, ďalšími fázami konania sú námietky odporcu, zverejnenie, súdne konanie a rozsudok.

Výživné pre plnoleté alebo emancipované dieťa

Konanie o určení výživného pre dospelé alebo emancipované dieťa je možné iniciovať na matričnom úrade prostredníctvom návrhu, v ktorom sa uvedú príslušné skutkové a právne dôvody. K návrhu sa musia priložiť listinné dôkazy a musia sa v ňom označiť všetky ostatné dôkazy. Predvolá sa odporca. Ak nevznesie námietku, návrh je odôvodnený a výživné sa určí rozhodnutím matričného úradníka. Ak odporca vznesie námietku, matričný úradník sa pokúsi strany uzmietať. Ak sa zmierenie ukáže ako nemožné, matričný úradník vec zaregistruje a postúpi ju príslušnému súdu na súdne konanie.

Ak už existuje súdna vec, v rámci ktorej sa určilo výživné pre dieťa, návrh na určenie výživného pre dieťa, ktoré odvtedy dosiahlo plnoletosť alebo bolo emancipované, sa pripojí k prechádzajúcej veci. Prejedná ju súd a nie matričný úrad.

Medzi manželmi a bývalými manželmi

Ak neexistuje pôvodná dohoda, konanie o určení výživného medzi manželmi a bývalými manželmi prebehne na súde. Postup, ktorý charakterizuje určovací žaloba, je rovnaký ako v prípade výživného pre plnoletú osobu.

Výživné pre plnoletú osobu

Okrem uvedených prípadov prebieha konanie o určení výživného pre plnoletú osobu na súde (napr. návrh na určenie výživného, ktorý podal rodič deťom). Postup charakterizuje určujúci rozsudok, ktorý zároveň prikazuje odporcovi, aby si splnil svoju povinnosť. Jeho prvým krokom je podanie počiatočného návrhu na začatie konania.

Navrhovateľ musí v návrhu označiť súd, ktorému je návrh určený, označiť účastníkov konania, uviesť ich mená a priezviská, bydliská alebo sídla, a ak to je možné, ich povolania a miesta výkonu práce, určiť formu konania, objasniť skutkové tvrdenia a právne dôvody, ktoré sú príčinou podania návrhu, uviesť návrh rozhodnutia, ako aj sumu, ktorú má odporca uhradiť. V závere návrhu navrhovateľ uvedie zoznam navrhovaných svedkov a iné navrhované dôkazy. Ak účastníka konania zastupuje advokát, k návrhu sa musia priložiť dokumenty s dôkazmi o zaplatení počiatočného súdneho poplatku a splnomocnenie. Ako alternatíva sa môže priložiť dokument o poskytnutí právnej pomoci.

Ak účastníka konania zastupuje advokát, počiatočný návrh na začatie konania sa podáva elektronicky prostredníctvom formulára dostupného na webovom sídle <https://citius.tribunaisnet.mj.pt/> podľa postupov a pokynov, ktoré sú tam vysvetlené. Ak účastníka konania nezastupuje právny zástupca, možno návrh na začatie konania podať na registračných úradoch súdu jedným z týchto spôsobov: osobne, doporučenou poštou alebo zaslaním faxu.

Predvolá sa odporca. Ak sa v priebehu konania nedosiahne dohoda, nasledujú tieto povinné fázy: námietky odporcu, nezvratný príkaz na začatie konania, zverejnenie, súdne konanie a rozsudok.

4 Je možné podať návrh v mene príbuzného (ak áno, ktorý stupeň príbuznosti) alebo dieťaťa?

V prípade výživného pre dieťa môže návrh podať zákonný zástupca dieťaťa, prokurátor, osoba, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti, alebo riaditeľ vzdelávacieho zariadenia či zariadenia starostlivosti, ktorému je maloleté dieťa zverené. Prokurátora môže o potrebe určiť výživné pre dieťa informovať ktokoľvek.

V prípade výživného určeného plnoletej osobe, ktorá nie je spôsobilá na právne úkony, môže návrh podať jej zákonný zástupca.

Okrem prípadov nespôsobilosti na právne úkony musia návrh na začatie konania o výživnom pre plnoleté osoby alebo emancipované deti podať tieto osoby, príp. zákonný zástupca, ktorého určili, alebo advokát, ktorého poverili podaním návrhu.

V právnych predpisoch sa však v súvislosti s plnoletými deťmi stanovuje tento osobitný prípad: rodič, ktorý preberá hlavnú zodpovednosť za úhradu výdavkov plnoletých alebo emancipovaných detí, ktoré sa nedokážu o seba postarať, môže požiadať, aby druhý rodič prispieval na obživu a vzdelávanie týchto plnoletých detí. Tento príspevok sa môže v plnej výške alebo čiastočne uhrádzať plnoletým alebo emancipovaným deťom, ak to sudca považuje za vhodné alebo ak sa na tom dohodnú rodičia.

5 Ak chcem podať návrh na začatie súdneho konania, ako zistím, ktorý súd je príslušným súdom?

Výživné pre dieťa

Vo veciach týkajúcich sa ochranných konaní o úprave výkonu rodičovských práv a povinností a určení výživného pre dieťa je príslušný senát okresného súdu pre rodinu a mladistvých (*Tribunal de Comarca, Juízo de Família e Menores*). V prípade absencie senátu pre rodinu a mladistvých sa bude vecou v zásade zaoberať okresný súd, miestna inštancia, alebo všeobecný súd (*Tribunal de Comarca, Juízo Local alebo Juízo de Competência Genérica*).

Na pochopenie toho, ktorý z uvedených súdov má miestnu príslušnosť, sa uplatňujú tieto pravidlá. V zásade sa miestna príslušnosť súdu určuje podľa miesta bydliska dieťaťa v čase začatia konania.

Ak je miesto bydliska dieťaťa neznáme, určí sa miestne príslušný súd podľa bydliska osôb vykonávajúcich rodičovské práva a povinnosti.

Ak majú osoby vykonávajúce rodičovské práva a povinnosti bydlisko na rôznych miestach, príslušný súd je súd podľa miesta bydliska osoby, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti, alebo v prípade spoločnej starostlivosti o dieťa súd podľa miesta bydliska osoby, s ktorou dieťa žije.

Ak sa nejaké z konaní týka dvoch alebo viacerých detí, ktoré sú deťmi tých istých rodičov a ktoré majú bydlisko v rôznych okresoch, určí sa miestne príslušný súd podľa miesta bydliska najväčšieho počtu týchto detí. Pokiaľ sú ostatné okolnosti rovnaké, je miestne príslušný ten súd, na ktorom sa požiadalo o výživné v prvom stupni. Ak dieťa v čase začatia konania nebýva v Portugalsku, určí sa miestna príslušnosť súdu podľa bydliska navrhovateľa alebo odporcu.

Pokiaľ aj oni bývajú v zahraničí a portugalský súd má medzinárodnú právomoc, vecou sa zaoberá okresný súd v Lisabone, senát pre rodinu a mladistvých (*Tribunal da Comarca de Lisboa, Juízo de Família e Menores*), pretože tento súd je miestne príslušný pre mesto Lisabon.

Výživné pre plnoleté deti

Právomoc začať konanie o výživnom pre plnoleté deti má ktorýkoľvek matričný úrad. Neplatí to iba v prípade, ak už existuje súdna vec, v rámci ktorej bolo určené výživné pre dieťa. V takomto prípade sa návrh na určenie výživného pre dieťa, ktoré medzičasom dosiahlo plnoletosť alebo bolo emancipované, pripojí k existujúcej veci a zaoberá sa ním tento súd.

Výživné pre manželov alebo bývalých manželov

Pre konania o určení výživného medzi manželmi a bývalými manželmi je príslušný okresný súd, senát pre rodinu a deti, v mieste pobytu odporcu. V prípade absencie senátu pre rodinu a deti vec rozhodne okresný súd (miestna inštancia alebo všeobecný súd).

Výživné pre plnoletú osobu

Okrem uvedených prípadov prebieha konanie o určení výživného pre plnoletú osobu na okresnom súde: centrálna inštancia, občianskoprávny senát (ak hodnota návrhu presahuje 50 000,00 EUR); miestna inštancia alebo všeobecný súd, ak existuje (ak je hodnota návrhu menšia ako 50 000,00 EUR).

Z územného hľadiska má právomoc súd s príslušnosťou pre miesto bydliska odporcu.

Vymáhanie výživného

Súdy uvedené nižšie majú právomoc, keď ide o špeciálne konanie na vymáhanie výživného v prípade oneskorenej platby.

Ak konanie, v rámci ktorého bolo určené výživné, prebiehalo na okresnom súde, senáte pre rodinu a mladistvých, tento súd bude viesť špeciálne konanie na vymáhanie výživného, pričom návrh na vymáhanie sa pripojí k predmetnej veci.

Ak sa konaním, v rámci ktorého bolo určené výživné, zaoberal okresný súd, centrálna inštitúcia, občianskoprávny senát (*Tribunal de Comarca, Juízo Central Cível*), špeciálne vymáhanie výživného patrí do pôsobnosti exekučnej sekcie (*Secção de Execução*), ktorá by bola príslušná, ak by konanie nespadlo do pôsobnosti súdu centrálnej inštitúcie z dôvodu výšky pohľadávky.

Ak neexistuje exekučná sekcia, občianskoprávny senát centrálnej inštitúcie, ktorá prejednála súvisiacu určovaciu žalobu, rozhodne aj o špeciálnom vymáhaní výživného. V tom prípade sa vymáhanie výživného považuje za súčasť tohto konania.

Ak konanie, v rámci ktorého bolo určené výživné, prebehlo na okresnom súde (miestna občianskoprávna inštitúcia alebo všeobecný súd), rozhodne sa o vymáhaní výživného v rámci tohto konania za predpokladu, že centrálna inštitúcia nemá exekučnú sekciu. Ak existuje exekučná sekcia (ktorej miestna príslušnosť zahŕňa oblasť, v ktorej sídli všeobecný súd alebo miestny občianskoprávny senát, ktorý prejednal žalobu na plnenie), bude zodpovedná aj za špeciálne vymáhanie výživného.

Pokiaľ ide o výkon súdnych rozsudkov, aj keď sa na výkone rozhodnutia nepodieľa súd, ktorý vydal vykonateľný rozsudok, návrh na vymáhanie sa podáva ako určovací žaloba na tomto súde. Ak je vo veci príslušná exekučná sekcia, súd urýchlene postúpi exekučnej sekcii kópiu rozsudku, návrh na jeho vykonanie a sprievodné dokumenty.

To isté pravidlo sa uplatňuje v prípadoch, keď neexistuje exekučná sekcia a exekučné konanie spadá do pôsobnosti miestneho občianskoprávneho senátu alebo všeobecného súdu.

Ak sa konaním, v rámci ktorého bolo určené výživné, nezaoberal súd ale matričný úrad, miestna príslušnosť pre špeciálne vymáhanie výživného sa riadi týmito zásadami:

vymáhanie sa musí prejednávať na súde, kde má povinný na plnenie výživného bydlisko, oprávnený na výživné si však môže zvoliť súd, kde má byť splnená povinnosť, ak býva v metropolitnej oblasti Lisabon alebo Porto a povinný na plnenie výživného býva v tej istej metropolitnej oblasti, ak sa má výkon rozhodnutia realizovať v oblasti, kde má bydlisko povinný na plnenie výživného, ktorý nebýva v Portugalsku, ale má v krajine majetok, miestna príslušnosť prináleží súdu, v ktorého obvode sa nachádza tento majetok.

Pokiaľ ide o vecnú príslušnosť vo veci vymáhania výživného na základe rozhodnutia matrikára, uplatňujú sa tieto pravidlá:

Okresný súd, senát pre rodinu a mladistvých, pripraví konanie na vymáhanie výživného medzi manželmi a bývalými manželmi, pre deti a plnoleté alebo emancipované deti. Tento súd vec následne prejedná a rozhodne. Keďže však v tomto prípade neprejednal predchádzajúcu určujúcu žalobu senát pre rodinu a deti ale matrika, súd môže uznať, že je vo veci príslušný okresný súd, exekučná sekcia.

Ak neexistuje exekučná sekcia, je pre špeciálne vymáhanie výživného príslušný miestny občianskoprávny senát alebo všeobecný súd.

Poznámka:

Uvedené pravidlá týkajúce sa príslušnosti sa môžu odlišovať podľa rôznych výkladov vnútroštátnych súdov.

6 Musím ako navrhovateľ podať návrh na súd prostredníctvom tretej osoby (napr. právneho zástupcu, ústredného alebo miestneho orgánu atď.)? Ak nie, aký postup sa uplatňuje?

Vo všeobecnosti platí, že na konanie o výživnom pre dieťa nie je okrem odvolacieho konania potrebné zastúpenie advokátom. Plnoletí alebo emancipovaní navrhovatelia (napr. poručník dieťaťa) môžu na súde konať vo vlastnom mene, ak konanie prebieha na súde prvého stupňa. Dieťaťu však musí byť pridelený advokát, ak sú v rozpore záujmy dieťaťa a jeho rodičov, zákonného zástupcu alebo osoby, ktorá má dieťa *de facto* v starostlivosti, ako aj vtedy, keď o to súd požiada dieťa, ktoré je dostatočne plnoleté.

Pre ostatné konania o výživnom sa uplatňujú tieto všeobecné zásady.

Zastupovanie advokátom je potrebné: v tých veciach, pre ktoré sú príslušné súdy prejednávajúce spory s limitom, pri ktorých je prípustné bežné odvolanie; vo veciach, pri ktorých je odvolanie prípustné vždy bez ohľadu na hodnotu; v odvolacích konaniach a veciach prejednávaných na vyšších súdoch.

V súčasnosti, v roku 2019, je bežné odvolanie prípustné, len ak hodnota veci presahuje limit súdu, proti ktorému je podané odvolanie, a napadnuté rozhodnutia sú v neprospech odvolateľa v časti, ktorá takisto presahuje polovicu limitu tohto súdu. V prípade pochybností o hodnote straty bude zohľadnená len hodnota žaloby. Táto právna zásada má viacero výnimiek, ktoré sú ustanovené v právnych predpisoch a iných špecifických právnych ustanoveniach.

V roku 2019, v čase preskúmania tohto prehľadu, je limit súdov v občianskoprávných veciach takýto: odvolací súd (*Tribunal da Relação*) – 30 000,00 EUR; súd prvého stupňa (*Tribunal de Primeira Instância*) – 5 000,00 EUR.

Hoci je potrebné zastupovanie advokátom, podania, z ktorých nevyplývajú právne otázky, môžu podávať advokátski koncipienti, právni poradcovia a samotné strany.

7 Som povinný zaplatiť poplatky za začatie súdneho konania? Ak áno, aká je ich pravdepodobná výška? Ak nemám dostatočné finančné prostriedky, môžem získať právnu pomoc na pokrytie trov konania?

Odpoveď na túto otázku sa líši podľa toho, či konanie na určenie výživného prebieha na súde alebo na matričnom úrade a či účastníci konania využívajú právnu pomoc alebo nie. Na súdoch sa platia trovy konania. Na matričnom úrade sa platia poplatky.

Trovy konania vo veciach, o ktorých rozhodujú súdy

Výnimky

Maloleté osoby sú oslobodené od trov konania, keď ich zastupuje prokurátor alebo súdom určený advokát vo veciach prejednávaných na súde, a sú oslobodené od poplatkov v prípade vecí, pre ktoré sú príslušné matričné úrady.

Maloleté deti a ich zákonní zástupcovia sú oslobodení aj od trov v odvolacích konaniach proti rozhodnutiam týkajúcim sa návrhu na určenie, zmenu alebo zrušenie výživného, vydaným v rámci konania na súde pre mladistvých. Konania na súde pre mladistvých, v ktorých súd môže určiť výživné, sú zvyčajne konania o výživnom pre dieťa a konania na úpravu rodičovských práv a povinností. Ide o špeciálne nesporné konania.

Účastníci v konaniach na súde pre mladistvých sú oslobodení od povinnosti zaplatiť súdne poplatky pred začatím konania, a to vrátane tých konaní, v ktorých sa určuje výživné. V týchto prípadoch má účastník konania namiesto zaplatenia súdneho poplatku vopred povinnosť zaplatiť súdny poplatok v lehote desiatich dní od vyhlásenia rozsudku v hlavnom konaní. Uvedené platí aj v prípade, keď rozsudok nebol vyhlásený za konečný.

Okrem uvedených prípadov je vo všeobecnosti nevyhnutné uhradiť trovy konania. Nestane sa tak len vtedy, ak účastník konania využíva právnu pomoc a /alebo ak sa na predmetné konanie uplatňuje kapitola V nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008, čo sa uvedie v ďalšom texte.

Trovy konania

Okrem výnimiek uvedených vyššie sa musí zaplatiť počiatočný súdny poplatok, aby sa začalo konanie na určenie výživného. Počiatočný súdny poplatok predstavuje zálohu na konečné trovy.

Trovy konania zahŕňajú súdny poplatok, poplatky a trovy účastníkov konania.

Súdne poplatky

Na zistenie výšky splatného súdneho poplatku je potrebné poznať hodnotu žalobného nároku, pretože súdny poplatok sa vypočítava na základe tejto sumy v súlade s jednou z tabuliek priložených k nariadeniu o trovách konania.

Na účely uplatnenia uvedených tabuliek:

hodnota konania o konečnom výživnom zodpovedá päťnásobku ročnej splátky požadovanej v návrhu, t. j. hodnota tohto konania zodpovedá sume požadovanej mesačnej platby vynásobenej šesťdesiatimi,

hodnota predbežného konania o dočasnom výživnom zodpovedá požadovanej mesačnej splátke vynásobenej dvanástimi,

hodnota konania o rozvode manželstva a konania na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností, ktoré sa okrem výživného týka ďalších nehmotných záujmov, je najmenej vo výške limitu odvolacieho súdu plus jeden cent (v roku 2019: 30 000,01 EUR).

Tabuľka I – A nariadenia o trovách konania sa uplatňuje v týchto prípadoch: prípady konečného výživného pre dospelých alebo plnoleté či emancipované deti, ktoré majú bežnú formu; špeciálne konania (rozvodový senát alebo senát pre mladistvých), v ktorých sa v náležitých prípadoch určí výživné pre manželov, maloleté deti alebo plnoleté či emancipované deti. Súdny poplatok je vyjadrený v ZJ (zúčtovacia jednotka).

V roku 2019 (v čase písania tohto prehľadu) je hodnota 1 ZJ 102,00 EUR. Táto hodnota sa zvyčajne aktualizuje každý rok, preto je potrebné pozrieť si aktualizované vnútroštátne právne predpisy. V roku 2019 je výška súdneho poplatku podľa tabuľky I – A nariadenia o trovách konania v závislosti od hodnoty žaloby takáto:

do 2 000,00 EUR – 1 ZJ,
od 2 000,01 EUR do 8 000,00 EUR – 2 ZJ,
od 8 000,01 EUR do 16 000,00 EUR – 3 ZJ,
od 16 000,00 EUR do 24 000,01 EUR – 4 ZJ,
od 24 000,01 EUR do 30 000,00 EUR – 5 ZJ,
od 30 000,01 EUR do 40 000,00 EUR – 6 ZJ,
od 40 000,01 EUR do 60 000,00 EUR – 7 ZJ,
od 60 000,01 EUR do 80 000,00 EUR – 8 ZJ,
od 80 000,01 EUR do 100 000,00 EUR – 9 ZJ,
od 100 000,01 EUR do 150 000,00 EUR – 10 ZJ,
od 150 000,01 EUR do 200 000,00 EUR – 12 ZJ,
od 200 000,01 EUR do 250 000,00 EUR – 14 ZJ,
od 250 000,01 EUR do 275 000,00 EUR – 16 ZJ.

Nad sumou 275 000,00 EUR sa výška súdneho poplatku zvyšuje o 3 ZJ za každých 25 000,00 EUR alebo ich časť.

V prípadoch predbežného konania na určenie dočasného výživného, predexekučných vypočutí na vymáhanie výživného splatného pre maloleté deti a špeciálneho vymáhania výživného sa uplatňuje tabuľka II – A pripojená k nariadeniu o trovách konania. Ako príklad možno uviesť tieto hodnoty (rok 2019): výška súdneho poplatku v prípade predbežného konania na určenie dočasného výživného je v závislosti od jeho hodnoty takáto:

do 300 000,00 EUR – 3 ZJ,
suma rovná alebo väčšia ako 300 000,01 EUR – 8 ZJ,
ak sú zabezpečovacie opatrenia mimoriadne zložitá – 9 až 20 ZJ.

Výška súdneho poplatku splatného v prípade predexekučného vypočutia na vymozenie výživného pre dieťa sa pohybuje od 0,5 do 5 ZJ.

Výška súdneho poplatku splatného v prípade špeciálneho konania o výživnom je takáto:

(v prípade, že opatrenia vykonáva súdny exekútor)
do 30 000,00 EUR – 2 ZJ,
suma rovná alebo väčšia ako 30 000,01 EUR – 4 ZJ,
(v prípade, že exekučné konanie vedie súdny vykonávateľ)
do 30 000,00 EUR – 0,25 ZJ,
suma rovná alebo väčšia ako 30 000,01 EUR – 0,5 ZJ.

Keď je v uvedených prípadoch súdny poplatok pohyblivý, účastník konania najprv zaplatí minimálnu sumu a zvyšnú sumu zaplatí až na konci, ak to je relevantné.

V prípade určovacej žaloby o výživnom sa musí v konečnom rozsudku súdu rozhodnúť o trovách konania. Ak je konanie čiastočne úspešné, trovy platia obaja účastníci konania pomerne k časti, v ktorej neboli úspešní. Ak je jeden z účastníkov neúspešný v plnej miere, musí zaplatiť všetky trovy konania.

V prípade súdne schválenej dohody medzi účastníkmi konania znášajú trovy konania spravidla obaja účastníci konania rovnakým dielom.

V prípade špeciálneho vymáhania výživného sa náklady pokrývajú z výnosov zaisteného majetku.

Poplatky

Na poplatky sa uplatňujú tieto pravidlá:

pokiaľ ide o výdavky a poplatky vyplývajúce z vyšetrovaní (platby znalcom, podávanie správ atď.), každý účastník platí výdavky a poplatky, ktorých vznik spôsobil.

Ak sa vyšetrovanie preukáže ako zjavne nepotrebné alebo zdlhavé, účastník konania, ktorý oň požiadal, znáša príslušný poplatok bez ohľadu na lehotu jeho splatnosti alebo rozsudok o trovách konania.

Keď majú všetci účastníci konania záujem na vyšetrovaniach alebo na výdavku a keď z neho majú rovnaký prínos, alebo ak nie je možné určiť, kto je zainteresovaná strana, poplatky znášajú účastníci konania rovnakým dielom.

Trovy účastníkov konania

Pokiaľ ide o trovy účastníkov konania, uplatňuje sa toto pravidlo: náklady účastníka konania, ktorý mal úspech vo veci, znáša účastník konania, ktorý nemal vo veci úspech, a to v pohyblivej sadzbe úmerne k podielu svojho neúspechu.

Trovy účastníkov konania zahŕňajú súdny poplatok zaplatený pred začatím konania, náklady, ktoré strane skutočne vznikli, poplatky zaplatené exekučnému agentovi a jeho výdavky, ako aj odmena zaplatená právnenému zástupcovi a jeho výdavky.

Výpočet trov konania

Okrem prípadov uvedených vyššie, v ktorých sú účastníci konania oslobodení od platby súdnych poplatkov vopred, vypracuje súdny úradník výpočet trov konania až po tom, čo sa rozsudok stane právoplatným, a to v súlade s príslušným rozsudkom. Účastníci konania sú o výpočte informovaní.

Ak neboli v súvislosti s výpočtom podané žiadne odvolania alebo neboli vznesené žiadne námietky (alebo ak boli vyriešené), účastník konania, ktorý nemal úspech vo veci, musí zaplatiť trovy konania úspešnej strane a/alebo nahradiť účastníkovi konania, ktorý mal vo veci úspech, výdavky zaplatené vopred.

Trovy platí priamo účastník konania, ktorý nemal úspech vo veci, účastníkovi konania, ktorý mal vo veci úspech. Ak bola účastníkovi konania, ktorý nemal úspech vo veci, poskytnutá právna pomoc, platbu predmetných súm účastníkovi konania, ktorý mal vo veci úspech, vykoná štát [v roku 2019, v čase

preskúmania tohto prehľadu, vykonáva platbu Inštitút finančného riadenia a justičnej infraštruktúry (*Instituto de Gestão Financeira e Equipamentos da Justiça IP*).

Právna pomoc vo veciach v právomoci súdov

Ak navrhovateľ nemá prostriedky na zaplatenie trov konania, môže požiadať o právnu pomoc. Podľa vnútroštátnych právnych predpisov môže byť právna pomoc poskytnutá len fyzickým osobám alebo neziskovým právnickým osobám.

Právna pomoc osobám môže byť poskytnutá v rôznych formách: právne poradenstvo; oslobodenie od súdnych a iných poplatkov; postupné splácanie súdnych trov; ustanovenie právneho zástupcu a úhrada jeho trov; ustanovenie právneho zástupcu a postupné splácanie jeho trov; ustanovenie exekučného agenta.

Portugalský systém právnej pomoci sa za podmienok v ňom stanovených vzťahuje na všetky súdy a všetky formy konaní.

Žiadosti o právnu pomoc sa predkladajú prostredníctvom formulára. Formulár musí byť doručený osobne alebo poslaný stredisku zákazníckych služieb Inštitútu sociálneho zabezpečenia IP (*Instituto da Segurança Social IP*). Formuláre a pokyny týkajúce sa ich vyplnenia poskytuje inštitút. Všeobecná lehota na odpoveď je tridsať dní.

Navrhovateľ musí pri podaní počiatočného návrhu priložiť listinné dôkazy o predchádzajúcom zaplatení súdneho poplatku alebo o poskytnutí právnej pomoci, pokiaľ ide o oslobodenie od zaplatenia uvedeného poplatku, ktorý sa uhradza vopred. Keď je právna pomoc poskytnutá v zmysle postupného splácania súdnych poplatkov, dôkaz o takejto pomoci musí byť priložený k platbe nesplatennej sumy.

Poplatky vo veciach v právomoci matričného úradu

Maloleté deti sú vo veciach vedených na matričnom úrade oslobodené od poplatkov, keď ich zastupuje prokurátor alebo súdom ustanovený advokát.

Poplatky vo veciach v právomoci matričných úradov sú stanovené v nariadeniach o poplatkoch pre matričné a notárske úrady.

Napríklad v roku 2019 boli poplatky (s ktorými sa možno oboznámiť na adrese:

<http://www.im.mj.pt/sections/irn/legislacao/docs-legislacao/regulamento-emolumentar/>) vo veciach v právomoci matričných úradov takéto:

konanie o rozvode manželstva alebo o rozluke dohodou (bez vysporiadania majetkových vzťahov) vrátane rozhodnutí o schválení dohôd týkajúcich sa výživného medzi manželmi alebo pre maloleté deti – 280 EUR,

priznanie výživného pre plnoleté alebo emancipované deti – 120 EUR,

zmeny dohôd o výživnom – 100 EUR.

Tieto sumy boli platné v roku 2019, v čase aktualizácie tohto prehľadu, a môžu sa revidovať. Informácie o súčasných sadzbách možno nájsť vo vnútroštátnych právnych predpisoch.

Právna pomoc vo veciach v právomoci matričného úradu

Právna pomoc sa uplatňuje vo veciach vedených na matričnom úrade len v dvoch situáciách: ustanovenie a úhrada trov právneho zástupcu; ustanovenie právneho zástupcu a postupné splácanie jeho trov;

Na matričných úradoch sú okrem toho niektoré úkony bezplatné pre individuálnych navrhovateľov, ktorí môžu preukázať, že majú nedostatok finančných prostriedkov.

Nedostatok finančných prostriedkov možno preukázať týmito prostriedkami: dokumentom vydaným príslušným správnym orgánom; vyhlásením vydaným verejnou inštitúciou sociálnej pomoci v mieste pobytu fyzickej osoby.

V takýchto prípadoch sú bezplatné tieto úkony: úkony týkajúce sa evidencie občanov alebo štátnej príslušnosti; súvisiace procesy a vyhlásenia; požadované dokumenty a postupy týkajúce sa ich vydania; certifikáty požadované na akýkoľvek účel.

Rovnaké pravidlo sa uplatňuje vo veciach v právomoci matričného úradu, v ktorých bolo určené výživné.

8 Aký druh výživného súd pravdepodobne prizná? Ako sa vypočítava výška výživného? Ak sa zmenia životné náklady alebo rodinné pomery, môže byť rozhodnutie súdu o výživnom zmenené? Ak áno, ako (napr. systémom automatickej indexácie)?

Výživné sa spravidla určuje vo forme mesačných peňažných splátok okrem prípadov, keď sa strany dohodli inak, ak zákon stanovuje inak alebo ak existujú dôvody na výnimočné opatrenia. Ak napríklad osoba, ktorá má platiť výživné, preukáže, že výživné nemôže platiť vo forme finančného príspevku, ale len vo forme svojho domu a obchodnej spoločnosti, súd môže výnimočne nariadiť takúto formu výživného.

Výpočet výživného

Výživné bude primerané prostriedkom povinného na plnenie výživného a potrebám oprávneného na výživné. Pri určovaní výživného bude preskúmaná aj možnosť oprávneného živiť sa sám.

Potreby oprávneného na výživné závisia od toho, či ide o dieťa, plnoleté dieťa, ktoré pokračuje vo svojej odbornej príprave alebo vzdelávaní, alebo o plnoletú osobu. Viac informácií o tejto téme možno nájsť v odpovedi na otázku „Čo znamenajú pojmy „výživné“ a „vyživovacia povinnosť“ v praxi? Ktoré osoby musia platiť výživné inej osobe?“

V súvislosti s prostriedkami povinného na plnenie výživného, na ktoré sa má prihliadať, je dôležité pripomenúť špecifické kritériá, ktoré sa zohľadňujú v závislosti od toho, či sa výživné určuje pre dieťa alebo bývalých manželov.

Výživné určené pre dieťa

Vyživovacia povinnosť k deťom je základnou povinnosťou ich rodičov. Zakladá sa priamo na článku 36 ods. 5 Ústavy Portugalskej republiky.

Výživné pre dieťa musí byť úmerné prostriedkom povinného na plnenie výživného.

Podľa zásady vyplývajúcej z judikatúry portugalského Najvyššieho súdu (*Supremo Tribunal de Justiça*) musí súd pri výpočte sumy výživného na dieťa zohľadniť nielen výšku príjmu povinnej osoby, ale musí komplexne a všeobecne posúdiť aj sociálne postavenie povinnej osoby, jej schopnosť pracovať, povinnosť aktívne sa usilovať o povolanie, ktoré jej umožní, aby si splnila túto povinnosť, a celý majetok, ktorý vlastní.

Výživné určené pre bývalých manželov

Súd musí pri určovaní výšky výživného pre bývalých manželov posúdiť trvanie manželstva, podiel na rodinných financiách, vek a zdravotný stav manželov, ich profesijnú kvalifikáciu a možnosti zamestnať sa, čas, ktorý budú musieť venovať výchove spoločných detí, ich zárobky a príjem, uzavretie nového manželstva alebo nové spolužitie a vo všeobecnosti všetky okolnosti, ktoré ovplyvňujú potreby oprávneného manžela a možnosti povinného na plnenie výživného.

Podľa väčšiny judikatúry oprávnený manžel nemá právo požadovať zachovanie životného štandardu, aký mal počas manželstva.

Čas, odkedy sa má platiť výživné

Výživné určené súdnym rozhodnutím sa má platiť od dátumu podania návrhu. Výživné určené dohodou účastníkov konania a schválené rozhodnutím súdu alebo matrikára sa platí od dátumu, keď je povinný na plnenie výživného v omeškaní. Povinný na plnenie výživného je v omeškaní v deň určený pre platbu, alebo keď sa od neho požaduje vykonanie platby. Bez toho, aby boli dotknuté veci uvedené vyššie, sa v portugalských právnych predpisoch nestanovuje určenie výživného retroaktívne.

Zmeny výživného, ktoré bolo určené

Ak sa po určení výživného zmenia okolnosti, výživné sa môže zmeniť alebo zrušiť.

Ak neprebíha žiadne špeciálne vymáhanie výživného, návrh na zmenu alebo zrušenie výživného sa podáva spolu so žalobou na plnenie. Ak sa návrh na zmenu alebo zrušenie výživného podá v čase, keď prebieha špeciálne konanie na vymáhanie výživného, začlení sa do konania na vymáhanie. Povinný na plnenie výživného môže požiadať o zníženie alebo zrušenie výživného, ak sa napríklad znížil jeho príjem, zlepšil sa príjem oprávneného na výživné, oprávnený na výživné dosiahol plnoletosť alebo oprávnený na výživné je schopný sám prispievať na svoje živobytie. Oprávnený na výživné, môže požiadať o zvýšenie výživného, ak sa napríklad zhorší jeho ekonomická situácia, zmenia sa jeho rodinné okolnosti, zvýšia sa jeho potreby, zvýšia sa životné náklady a toto zvýšenie môže a mal by podporiť aj povinný na plnenie výživného (napríklad preto, že sa zvýšila aj jeho mzda).

Automatická aktualizácia

Na vyrovnanie zvyšujúcich sa životných nákladov môže byť v rozhodnutí o určení výživného stanovené, že určená suma sa môže pravidelne automaticky aktualizovať (zvyčajne ročne).

Aktualizácia môže vychádzať zo zvýšenia miery inflácie, ktorú ročne zverejňuje Národný štatistický ústav (*Instituto Nacional de Estatística*), alebo zo zvýšenia určitej úrokovej sadzby, ktorú určí súd. Aktualizácia však môže mať aj formu pevného ročného zvýšenia o určitú sumu stanovenú v rozhodnutí. Sudca je zodpovedný za stanovenie tejto automatickej aktualizácie a za výber vhodných prostriedkov na jej dosiahnutie podľa vlastného uváženia.

Automatická aktualizácia môže byť určená aj schválenou dohodou medzi účastníkmi konania.

Dočasné výživné

Okrem konečného výživného môže byť určené aj dočasné výživné.

Ak konečné výživné ešte nebolo určené, súd môže na návrh oprávneného na výživné alebo z úradnej moci (ak je oprávneným maloleté dieťa) priznať dočasné výživné, ktoré bude určené podľa vlastného uváženia súdu. Dočasné výživné sa nikdy nevracia. Platí sa počas priebehu hlavného konania na určenie výšky konečného výživného. Konečné výživné sa začne platiť hneď po jeho určení.

V prípade súdneho rozvodu sudca môže počas trvania konania určiť dočasné výživné pre jedného z manželov alebo deti. Kým prebieha konanie o úprave rodičovských práv a povinností, sudca môže pre maloleté deti určiť aj dočasné výživné. V uvedených prípadoch môže byť dočasné výživné určené počas pojednávania v rámci samotného konania.

Prípadne môže byť dočasné výživné určené v rámci predbežného konania, ktoré sa pripojí ku hlavnému konaniu, v ktorom sa určí konečné výživné.

9 Ako a komu sa vypláca výživné?

Výživné bude vyplácané za stanovených podmienok osobám uvedeným v súdnom rozhodnutí alebo v súdom schválenej dohode účastníkov konania.

Ak je príjemcom dospelý, ktorý je spôsobilý na právne úkony, alebo emancipované dieťa, výživné sa spravidla vypláca priamo.

Ak je príjemcom dospelý nespôsobilý na právne úkony, výživné bude vyplácané účastníkovi konania, ktorý má právnu povinnosť vykonávať jeho finančné práva v jeho mene (poručník, opatrovník alebo súdny správca majetku). Výživné môže dostávať aj inštitúcia.

Ak je príjemcom maloleté dieťa, výživné bude vyplácané osobe, ktorá má dieťa v starostlivosti, čo môže byť jeden z rodičov, iný člen rodiny, tretia strana (náhradná rodina) alebo riaditeľ inštitúcie, ktorej je maloleté dieťa zverené.

V právnych predpisoch nie sú predpísané spôsoby platby a účastníci konania sa môžu dohodnúť na spôsobe platby. Ak neexistuje žiadna dohoda, súdy rozhodnú o najpraktickejšom a najmenej nákladnom spôsobe pre osobu, ktorá platí výživné, alebo pre osobu, ktorá dostáva výživné.

Všeobecne sa mesačná platba výživného vypláca v hotovosti a oprávnený na výživné ju musí dostať na začiatku mesiaca, ktorého sa týka.

Čas a miesto platby sú stanovené v dohode alebo v rozhodnutí o určení výživného. Ak čas a miesto platby neboli stanovené, uplatňujú sa v tejto súvislosti štandardné predpisy občianskeho zákonníka. V týchto predpisoch je v zásade uvedené, že ak čas a miesto nie sú upravené v dohode alebo rozhodnutí:

výživné vyplácané v hotovosti sa vypláca v mieste pobytu oprávneného na výživné v čase splatnosti platby,

pretože platby zodpovedajú mesiacom gregoriánskeho kalendára, oprávnený na výživné môže požadovať platbu kedykoľvek od prvého dňa daného mesiaca. Najbežnejšie spôsoby sú bankový prevod, vklad na účet v banke, zaslanie poštovej poukážky alebo šeku alebo osobné doručenie hotovosti.

10 Ak príslušná osoba (osoba povinná na plnenie výživného) neplatí výživné dobrovoľne, ako ju možno k tomu donútiť?

V prípade, že povinný na plnenie výživného je v omeškaní, oprávnený na výživné môže využiť občianskoprávne a trestnoprávne opatrenia na vymoženie dlžného výživného.

Občianskoprávne opatrenia

Predexekučné vypočutie

V prípade, že výživné na dieťa je určené v konaní na vymáhanie výživného alebo v konaní na úpravu rodičovských práv a povinností, právne predpisy poskytujú oprávnenému na výživné možnosť predexekučného vypočutia.

Príjemca výživného pre dieťa môže podať návrh na predexekučné vypočutie podľa ustanovení článku 48 všeobecného režimu občianskoprávneho konania vo veci starostlivosti o dieťa (*Regime Geral do Processo Tutelar Cível*), pokiaľ sú splnené tieto podmienky: neplatenie alebo meškanie platby výživného; povinný na plnenie výživného dostáva pravidelný príjem zo zamestnania, dôchodok, podporu, provízie, percentuálne podiely, poplatky, prémie, príspevky alebo podobný príjem.

Návrh sa prikladá ku konaniu na úpravu rodičovských práv a povinností alebo ku konaniu na určenie výživného na dieťa, ktoré sa prejednávajú na súde.

Povinný na plnenie výživného dostane oznámenie, že má zaplatiť výživné do desiatich dní od dátumu, keď bolo splatné. Ak povinný na plnenie výživného neprípojí listinné dôkazy o platbe, platby výživného budú mesačne strhávané z jeho mzdy, platu, dôchodku, podpory alebo iného príjmu, ktorý dostáva. Na tento účel budú orgány zodpovedné za platbu informované, aby vykonali mesačnú zrážku a uložili ju priamo na bankový účet, ktorý uviedol oprávnený na výživné. Zrážky sa vzťahujú aj na platby výživného, ktoré sa stanú splatnými.

Všetky osoby alebo subjekty, ktoré sú zodpovedné za spracovanie uvedeného príjmu alebo jeho vyplatenie, prevezmú po oznámení úlohu schváleného depozitára súm strhnutých ako výživné. To znamená, že ak nestrhnú dohodnutú sumu, budú voči nim v rámci prebiehajúceho konania prijaté opatrenia na výkon oznámenia.

Zrážky sa nevzťahujú na výživné, ktoré bolo splatné pred oznámením. Vzťahujú sa však na platby výživného, ktoré sa stanú splatnými. Na vymoženie výživného, ktoré bolo splatné pred oznámením vydaným v rámci predexekučného vypočutia, musí oprávnený podať návrh na začatie konania na vymoženie dlžného výživného. V prípade výživného pre maloleté deti veriteľovi nič nebráni, aby inicioval predexekučné vypočutie (pre platby, ktoré sa stanú splatnými), a zároveň aj špeciálne vymáhanie výživného (pre platby, ktoré boli splatné).

Vymáhanie nie je podmienené predexekučným vypočutím. To predstavuje len alternatívu k vymáhaniu. Vznesenie námietok nie je povolené, oprávnený na výživné má však zároveň k dispozícii obmedzenejšie prostriedky ako pri vymáhaní, pretože môže žiadať len zrážky zo mzdy, platu, dôchodku, podpory alebo podobného pravidelného príjmu (nemôže požadovať zaistenie majetku, vkladov alebo veriteľských práv).

Ak je výživné určené pre maloleté deti, oprávnený na výživné môže prípadne iniciovať len špeciálne konanie o výživnom, ako je stanovené v Občianskom súdnom poriadku. Takto môže v jednom kroku získať späť v plnej výške sumy, ktoré boli splatné alebo sa stanú splatnými. Oprávnený na výživné má počas konania na vymáhanie k dispozícii viac prostriedkov na vymáhanie, ako napríklad zaistenie majetku alebo zrážky z príjmov plynúcich z majetku povinného.

Príslušný postup v tomto konaní bude vysvetlený ďalej v texte.

Vypočutie v prípade nesplnenia povinnosti

V prípade, že výživné pre dieťa je určené v konaní na úpravu rodičovských práv a povinností, právne predpisy poskytujú oprávnenému na výživné aj možnosť vypočutia v prípade nesplnenia povinnosti podľa ustanovení článku 41 všeobecného režimu občianskoprávneho konania vo veci starostlivosti o dieťa.

Prípadne oprávnený na výživné môže požiadať o vypočutie stanovené v článku 48 všeobecného režimu občianskoprávneho konania vo veci starostlivosti o dieťa. Účelom tohto vypočutia je, aby oprávnený na výživné požiadal súd, aby nariadil potrebné kroky na presadenie plnenia povinnosti a na uloženie pokuty osobe, ktorá si neplní výživovú povinnosť. Súd na základe návrhu priloženého ku konaniu predvolá rodičov na stretnutie alebo oznámi odporcovi, aby do piatich dní vystúpil pred súdom, ako považuje za vhodné.

Rodičia môžu súhlasiť so zmenou určeného režimu. Pokiaľ sa nedosiahne dohoda, sudca predbežne rozhodne o návrhu a účastníkov konania odkáže na mediáciu alebo špecializované technické vypočutie. Ak sa ukáže, že dohodu stále nie je možné dosiahnuť, rodičom sa oznámi, aby predložili písomný návrh. Ďalšími fázami konania je zverejnenie, súdne konanie a rozsudok.

Špeciálne vymáhanie výživného

Vo všetkých prípadoch omeškania platby výživného môže oprávnený na výživné začať špeciálne konanie na vymáhanie výživného podľa Občianskeho súdneho poriadku. Toto pravidlo sa uplatňuje bez ohľadu na to, či je výživné určené pre deti alebo dospelých alebo či je výživné konečné alebo dočasné. Navrhovateľ môže v rámci špeciálneho vymáhania výživného požiadať o rozhodnutie určujúce zrážky zo súm, mzdy alebo dôchodku, ktoré druhý účastník konania dostáva, alebo zrážky z iných príjmov plynúcich z majetku patriaceho povinnému na plnenie výživného.

Toto rozhodnutie alebo zrážky sa vykonávajú nezávisle od zaistenia a sú určené na úhradu splatných súm aj súm, ktoré sa stanú splatnými.

Keď navrhovateľ požiada o rozhodnutie určujúce podiely zo súm, mzdy alebo dôchodku, ktoré dostáva povinný, orgán zodpovedný za ich vyplácanie alebo spracovanie príslušných výplatných listín bude informovaný o tom, že časť, o ktorej sa rozhodlo, má vyplácať priamo navrhovateľovi. Suma, o ktorej sa rozhodlo, musí byť každý mesiac poukázaná na bankový účet navrhovateľa, ktorý príslušné číslo účtu uvedie v pôvodnom návrhu.

Ak navrhovateľ požaduje zrážky z iných príjmov plynúcich z majetku povinného, musí uviesť majetok, ktorého sa to týka, a exekučný agent nariadi zablokovanie majetku považovaného za dostatočný na plnenie výživného, ktoré bolo splatné a bude splatné. Odporca môže byť vypočutý na tento účel.

Pokiaľ po zablokovaní majetku vyjde najavo, že určený príjem plynúci z majetku povinného je nedostatočný, navrhovateľ môže uviesť iný majetok. Ak na druhej strane vyjde najavo, že príjem je príliš vysoký, navrhovateľ je povinný vrátiť prebytok odporcovi, keď ho dostane. Odporca môže takisto požiadať o obmedzenie zrážok z iných príjmov plynúcich z majetku na časť majetku alebo o prevod na iný majetok.

Zrážky, o ktorých sa rozhodlo, alebo výška príjmov plynúcich z majetku povinného by mali postačovať na úhradu oneskorených platieb, úroku z omeškania, ak oň oprávnený na výživné požiada, platieb, ktoré sa stanú splatnými, a na automatickú aktualizáciu, ak bola stanovená.

Oprávnený na výživné môže stále požadovať zaistenie majetku povinného na plnenie výživného. Zaistenie môže byť zamerané na huteľný a nehnuteľný majetok, bankové vklady, veriteľské práva, obchodné organizácie alebo akcie.

Ak je zaistený majetok predaný na uhradenie dlhu na výživnom, vrátenie prebytku povinnému na plnenie výživného by nemalo byť nariadené, pokiaľ nebude platenie výživného, ktoré sa stane splatným, zaistené v miere, v akej to sudca považuje za vhodné (pokiaľ nie je poskytnutá zábezpeka alebo iná vhodná záruka).

Povinný na plnenie výživného by mal byť predvolaný až po zaistení/rozhodnutí o zrážkach zo súm, mzdy alebo dôchodku/rozhodnutí o zrážkach z iných príjmov plynúcich z majetku povinného. Námietky povinného na plnenie výživného k vymáhaniu alebo zaisteniu nezastavujú vymáhanie.

V prípade návrhu na zmenu alebo zrušenie výživného počas konania o špeciálnom vymáhaní výživného sa návrh na zmenu alebo zrušenie pripojí ku konaniu.

Európsky exekučný titul

V prípade nedodržania dohody o výživnom vyplývajúcej z verejnej listiny vyhotovenej pred správnymi orgánmi alebo listiny osvedčenej takýmto orgánmi v členskom štáte, ktorý nie je viazaný Haagskym protokolom z roku 2007, môže oprávnený na výživné využiť nariadenie (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul [článok 4 ods. 3 písm. b) uvedeného nariadenia a článok 68 ods. 2 nariadenia č. 4/2009 z 18. decembra 2008].

Trestnoprávne opatrenia

V článku 250 Trestného zákonníka je ustanovený trestný čin zanedbania výživovacej povinnosti, ktorý sa trestá odňatím slobody od jedného mesiaca do dvoch rokov alebo pokutou až do dvesto štyridsať dní, v závislosti od prípadov v ňom stanovených.

Trestné konanie si vyžaduje podanie trestného oznámenia.

Ak je potom povinnosť splnená, súd môže úplne alebo čiastočne upustiť od výkonu trestu alebo jeho zvyšku.

11 Opíšte prosím stručne prípadné obmedzenia výkonu, najmä normy na ochranu dlžníka a premlčacie alebo prekluzívne lehoty vo vašom systéme.

V zásade môže byť predmetom exekúcie všetok majetok povinného, ktorý je podľa hmotnoprávnych ustanovení v rozsahu vymáhaného dlhu. Zaistenie je obmedzené na majetok potrebný na zaplatenie dlhu a predvídateľné trovy exekúcie.

Navyše sú zákonne stanovené obmedzenia zaistenia a premlčacie lehoty výživovacích povinností, ktoré sú uvedené nižšie.

Obmedzenia týkajúce sa majetku

Existujú určité druhy majetku, ktoré nemožno za žiadnych okolností postihnúť exekúciou (absolútne neexekvovateľný majetok), iné, ktoré možno exekúciou postihnúť za určitých okolností (relatívne neexekvovateľný majetok), a iné, ktoré možno postihnúť exekúciou čiastočne (čiastočne exekvovateľný majetok).

Absolútne neexekvovateľný majetok

Okrem vecí vylúčených z exekúcie osobitným ustanovením je absolútne neexekvovateľný tento majetok:

neodňateľné predmety alebo práva,

majetok vo verejnom vlastníctve štátu a iných verejných právnických osôb,

predmety, ktorých exekúcia by ohrozovala dobré mravy alebo by z hospodárskeho hľadiska nemala zmysel, lebo ich tržová hodnota je zanedbateľná,

predmety špecificky určené na vykonávanie verejných bohoslužieb,

hroby,

nástroje a predmety, ktoré sú nevyhnutné pre osoby so zdravotným postihnutím alebo určené na liečbu chorých.

Relatívne neexekvovateľný majetok

Tento majetok je relatívne neexekvovateľný:

majetok štátu a iných verejných právnických osôb, majetok subjektov, ktoré sú držiteľmi koncesíí na verejné práce alebo verejné služby, alebo majetok verejnoprávnych podnikov, ktoré vykonávajú osobitné činnosti vo verejnom záujme, okrem prípadov, keď sa exekúcia týka splatenia dlhu so skutočnou zárukou,

pracovné nástroje povinného na plnenie výživného a predmety nevyhnutné na výkon jeho profesie alebo profesijnej odbornej prípravy sú takisto oslobodené od zhabania, pokiaľ povinný na plnenie výživného neuvedie, že môžu byť zhabané, ak sa vymáhanie týka zaplatenia ich kúpnej ceny alebo nákladov na ich opravu alebo ak sú zhabané ako prvky obchodnej organizácie,

vylúčený z exekúcie je takisto majetok, ktorý je nevyhnutný pre domácnosť v dome, v ktorom má dlžník bydlisko, s výnimkou prípadov, keď sa vymáhanie týka zaplatenia ich nákupnej ceny alebo nákladov na ich opravu.

Z exekúcie sú vylúčené aj peňažné prostriedky alebo bankové vklady, ktoré sú výsledkom predaja vecí, ktoré nebolo možné postihnúť exekúciou.

Pri vymáhaní pohľadávky na výživné sa uplatňujú uvedené pravidlá o absolútnej a relatívnej neexekvovateľnosti.

Keď ide o čiastočne exekvovateľný majetok, je spravidla suma vyplývajúca z výkonu rozhodnutia o vyživovacej povinnosti, ktorá môže byť exekvovaná, vyššia ako v prípade exekúcie na základe iných nárokov, ako je vysvetlené ďalej v texte.

Čiastočne exekvovateľný príjem

Dve tretiny čistého platu, mzdy, pravidelných súm prijímaných ako starobný dôchodok alebo iné sociálne dávky, poistenia, odškodnenia z úrazu, anuity alebo platby akéhokoľvek druhu, ktoré zabezpečujú živobytie povinného na plnenie výživného, sú vylúčené z exekúcie.

Táto neexekvovateľnosť má maximálnu hranicu, ktorá zodpovedá trom vnútroštátnym minimálnym mzdám v čase každej exekúcie, a minimálnu hranicu, keď povinný na plnenie výživného nemá žiadny iný príjem, ktorá zodpovedá jednej vnútroštátnej minimálnej mzde. Ak sa pohľadávka týka výživného, exekúcií nepodlieha časť, ktorá zodpovedá celému nepríspevkovému dôchodku.

Pri exekúcii peňažných prostriedkov alebo bankových zostatkov nie je možné exekvovať sumu zodpovedajúcu vnútroštátnej minimálnej mzde, alebo v prípade vyživovacích povinností, sumu zodpovedajúcu celému nepríspevkovému dôchodku.

Neexekvovateľnosť týkajúca sa platov, miezd alebo pravidelných platieb nemôže byť skombinovaná s neexekvovateľnosťou ustanovenou pre peňažné prostriedky alebo bankové zostatky.

V roku 2019, v čase písania tohto prehľadu, je hodnota nepríspevkového dôchodku 210,32 EUR a hodnota vnútroštátnej minimálnej mzdy 600,00 EUR.

Ak nie sú dodržané uvedené pravidlá o exekvovateľnosti, povinný na plnenie výživného môže proti exekúcii vzniesť námietky.

Lehoty

V portugalskom občianskom zákonníku je pre oneskorené platby výživného ustanovená premlčacia lehota piatich rokov. Päť rokov po dátume splatnosti platieb výživného sa preto premlčí právo na tieto platby z dôvodu nevyužitia. Premlčacia lehota sa prerušuje predvolaním na súdne konanie týkajúce sa platieb výživného. Povinný na plnenie výživného sa môže zo svojej strany vzdať premlčania po uplynutí premlčacej lehoty.

V prípade výživného pre dieťa premlčacia lehota nezačne ani neuplynie, kým dieťa nemá ustanoveného zástupcu. Aj keď dieťa má zástupcu, premlčacia lehota sa neukončí skôr ako jeden rok od dátumu, keď dieťa dosiahne plnoletosť.

V portugalskom občianskom procesnom práve nie je ustanovená premlčacia lehota, po ktorej oprávnený na výživné už nemôže začať konanie na vymáhanie výživného. Premlčané platby výživného preto môžu byť predmetom vymáhania. Súd nemôže v tomto prípade *ex officio* vedieť o premlčaní. Aby bolo premlčanie účinné, musí sa naň odvolať povinný na plnenie výživného, ktorý sa takto môže brániť proti vymáhaniu.

Námietky proti exekúcii

Všeobecná lehota na podanie námietok voči exekúcii je desať dní od oznámenia exekúcie povinnému na plnenie výživného. Všeobecná lehota na podanie námietok voči exekúcii je dvadsať dní od doručenia výzvy povinnému na plnenie výživného.

V prípade špeciálneho vymáhania výživného sa povinný na plnenie výživného predvolá na vymáhanie až po zaistení/rozhodnutí o zrážkach zo súm, mzdy alebo dôchodku/rozhodnutí o zrážkach z iných príjmov plynúcich z majetku. Spolu s predvolaním sa mu oznámi, že zaistenie už bolo vykonané.

V prípade predexekučného vypočutia na súde pre mladistvých je povinný na plnenie výživného informovaný pred prijatím rozhodnutia o zrážkach z iných príjmov plynúcich z majetku povinného, nemôže však proti tomu vzniesť námietku. Môže len predložiť listinné dôkazy o platbe.

12 Existuje nejaká organizácia alebo správny orgán, ktorá mi môže pomôcť pri vymáhaní výživného?

V prípade výživného na dieťa môže príslušné konanie na určenie výživného začať prokurátor. O potrebe určiť alebo zmeniť výživné na dieťa môže prokurátora informovať ktokoľvek. Prokurátor má verejnú poradenskú službu na každom súde.

13 Môžu subjekty (vládne alebo súkromné) úplne alebo čiastočne plniť vyživovaciú povinnosť namiesto osoby povinnej na plnenie výživného?

Áno, v prípade výživného na dieťa. Známy je ako Garančný fond na vyživovacie príspevky pre maloleté deti (*Fundo de Garantia de Alimentos Devidos a Menores*, ďalej len „fond“). Fond spravuje Inštitút finančného riadenia sociálnej ochrany (*Instituto de Gestão Financeira da Segurança Social IP*).

Fond je v určitom rozsahu zodpovedný za zabezpečenie platby výživného určeného pre maloleté deti. Platba sa vykonáva na základe príkazu príslušného súdu.

Požiadavky

Požiadavky na využitie záruky fondu sú takéto:

maloleté dieťa musí mať bydlisko v Portugalsku,

platby výživného musia byť určené rozsudkom súdu (rozsudky matričného úradu o určení výživného vo veciach v jeho právomoci majú rovnaké účinky ako právne rozsudky),

povinný na plnenie výživného musí byť v omeškaní,

predtým prebehlo predexekučné vypočutie podľa článku 48 všeobecného režimu občianskoprávneho konania vo veci starostlivosti o dieťa (podľa vnútroštátneho práva môže byť táto požiadavka splnená aj návrhom na vypočutie z dôvodu nedodržavania vyživovacej povinnosti podľa článku 41

všeobecného režimu občianskoprávneho konania vo veci starostlivosti o dieťa alebo návrhom na konanie o špeciálnom vymáhaní výživného),

hrubý príjem dieťaťa nesmie presiahnuť referenčnú mieru sociálnej podpory (IAS – *Indexante dos Apoios Sociais*),

dieťa nemôže mať vďaka príspevku osoby, ktorej bolo zverené do starostlivosti, príjem vyšší ako IAS (takáto situácia nastane, ak príjem na osobu v domácnosti maloletého dieťaťa nepresahuje IAS).

V roku 2020, v čase aktualizácie tohto prehľadu, bol IAS vo výške 438,81 EUR. Hodnota IAS sa v zásade aktualizuje ročne; aktuálnu výšku možno nájsť v príslušných vnútroštátnych predpisoch.

Maximálna výška

Keď sú overené uvedené požiadavky, štát zaručuje mesačné vyplácanie výživného do hranice uvedenej nižšie.

Poskytované mesačné platby výživného nesmú pre jedného povinného na plnenie výživného prekročiť 1 IAS bez ohľadu na počet maloletých detí.

Do tejto hranice musí výšku platieb, za ktoré ručí fond, stanoviť súd. Súd pri stanovovaní tejto výšky berie do úvahy aj ekonomické možnosti domácnosti, výšku určeného výživného a osobitné potreby dieťaťa.

Fond neposkytuje záruky za oneskorené platby. Platby, za ktoré ručí fond, sú splatné od prvého dňa mesiaca, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom bola rozhodnutím súdu stanovená zaručená výška.

Vyplácanie je zaručené dovtedy, kým povinný na plnenie výživného nezačne skutočne plniť svoju povinnosť.

Platby z fondu sa ukončia, keď dieťa dosiahne osemnásť rokov.

Deti prijaté do verejných alebo súkromných neziskových inštitúcií sociálnej podpory financovaných štátom, verejnoprávny právnickými osobami, súkromnoprávnymi osobami alebo verejnoprospešným podnikom, vzdelávacích poručníckych centier a centier pre dočasné umiestnenie nie sú oprávnené na platby výživného zaručené fondom.

Spracovanie

Žiadosti o určenie súm, ktoré budú vyplácané z fondu, musia byť predložené súdu počas konania o nedodržávaní povinnosti. Za predloženie žiadosti je zodpovedný prokurátor alebo oprávnený na výživné.

Sudca nariadi vyšetrovanie založené na potrebách dieťaťa, a následne prijme svoje rozhodnutie a stanoví platby, ktoré bude vykonávať fond, v rámci obmedzení uvedených vyššie.

V prípadoch, keď je výživné naliehavé splatné, môže sudca stanoviť dočasné výživné, za ktoré bude ručiť fond do prijatia konečného rozhodnutia. Oprávnený na výživné musí každý rok dokázať, že stále spĺňa požiadavky na to, aby fond mohol ručiť za tieto platby, inak sa ukončia.

Zákonný zástupca dieťaťa alebo osoba, ktorej bolo zverené opatrovnícke právo, je povinná informovať súd alebo fond o akýchkoľvek zmenách alebo o ukončení situácie nedodržávania povinnosti alebo situácie dieťaťa.

Na účely vymáhania platieb dlžného výživného od povinného na plnenie výživného prechádzajú na fond práva dieťaťa v rozsahu, v akom sú z fondu vyplácané platby.

14 Ak som v tomto členskom štáte a osoba povinná na plnenie výživného má bydlisko v inej krajine:

14.1 Môže mi orgán štátnej správy alebo súkromná organizácia v tomto členskom štáte poskytnúť pomoc?

Ak oprávnený na výživné, ktorý je v Portugalsku, chce vymôcť výživné v inom členskom štáte Európskej únie, musí predložiť žiadosť Generálnemu riaditeľstvu pre výkon spravodlivosti (*Direcção Geral da Administração da Justiça*), ktoré je verejným subjektom. Vnútroštátne právne predpisy neumožňujú, aby sa na tieto účely využila súkromná organizácia.

Generálne riaditeľstvo pre výkon spravodlivosti je portugalský ústredný orgán zodpovedný za uplatňovanie nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti (ďalej len „nariadenie“).

Toto nariadenie umožňuje cezhraničné vymáhanie výživného. Nariadenie sa vzťahuje na rozhodnutia vydané v členských štátoch Európskej únie a na rozhodnutia vydané v nečlenských štátoch Európskej únie (nazývané aj ako tretie krajiny). Uplatňujte sa nielen na rozhodnutia, ktorými sa určuje výživné, prijaté po nadobudnutí jeho účinnosti 18. júna 2011, ale aj na rozhodnutia prijaté pred týmto dátumom. Zahŕňa vymáhanie oneskorených platieb a platieb, ktoré sa stanú splatnými, automatické aktualizácie ustanovené rozhodnutím a úroky z omeškania. Na základe tohto nariadenia môže byť vymáhané výživné určené súdnym príkazom alebo rozhodnutím iného príslušného orgánu.

Žiadosť o vymáhanie výživného v inom členskom štáte sa predkladá na Generálne riaditeľstvo pre výkon spravodlivosti vyplnením a pripojením príslušných formulárov priložených k nariadeniu. Veriteľ musí podľa potreby k formulárom priložiť určité dokumenty a informácie: osvedčenie o rozsudku alebo rozhodnutí, v ktorom sa určuje konečné výživné, spoločne s oznámením, že rozhodnutie/rozsudok sa stal/o konečným a neodvolateľným (formulár uvedený v prílohe I k nariadeniu); dokument preukazujúci, že využil alebo mohol využiť právnu pomoc alebo bezplatné konanie; bankové údaje, na ktoré sa majú poukázať vymožené sumy; rodné listy maloletých detí; osvedčenie o školskej dochádzke dospelých detí; plná moc udelená ústrednému orgánu; zoznam dlžných súm.

Formulár alebo formuláre, ktoré majú byť vyplnené, a dokumenty a informácie, ktoré má oprávnený na výživné priložiť, sú uvedené v pokynoch, ktoré možno získať od Generálneho riaditeľstva pre výkon spravodlivosti. Kontaktné údaje tohto orgánu sú uvedené v odpovedi na otázku „Ak áno, ako môžem kontaktovať tento orgán alebo súkromnú organizáciu?“

Typy konaní, ktoré možno požadovať od Generálneho riaditeľstva pre výkon spravodlivosti, sú vysvetlené v odpovedi na otázku: „Ak áno, ako môžem kontaktovať tento orgán alebo súkromnú organizáciu a aký typ pomoci mi môžu poskytnúť?“

14.2 Ak áno, ako je možné kontaktovať príslušný orgán štátnej správy alebo súkromnú organizáciu?

Kontaktné údaje portugalského ústredného orgánu:

Directorate-General of the Administration of Justice,

Av. D. João II, 1.08.01 D/E

1990-097 LISABON – PORTUGALSKO

Tel. (351) 21 790 65 00

Fax: (351)211545100/60

E-mail: correio.dsycji@dgaj.mj.pt

Webové sídlo: <http://www.dgaj.mj.pt/>

Jazyky: portugalský, španielsky, francúzsky a anglický.

15 Ak som v inej krajine a osoba povinná na plnenie výživného je v tomto členskom štáte:

15.1 Môžem podať návrh priamo orgánu štátnej správy alebo súkromnej organizácii v tomto členskom štáte?

Generálne riaditeľstvo pre výkon spravodlivosti vo svojej úlohe ústredného orgánu poskytuje na základe uvedeného nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 potrebnú podporu, ako je opísané v odpovedi na otázku „Ak mám bydlisko v tomto členskom štáte a povinný na plnenie výživného má bydlisko v inej krajine: môžem získať pomoc od orgánu alebo súkromnej organizácie v danom členskom štáte?“

Ak je oprávnený na výživné v inom členskom štáte a chce požiadať o jedno z konaní ustanovených v nariadení, mal by podať žiadosť ústrednému orgánu určenému členským štátom, v ktorom býva. Tento ústredný orgán následne postúpi žiadosť portugalskému ústrednému orgánu, ktorý zodpovedá za jej primerané postúpenie príslušnému vnútroštátnemu súdu.

15.2 Ak áno, ako je možné kontaktovať uvedený orgán štátnej správy alebo súkromnú organizáciu a aký typ pomoci mi môžu poskytnúť?

Ak je žiadateľ v inom členskom štáte, mal by mať možnosť skontaktovať sa s Generálnym riaditeľstvom pre výkon spravodlivosti prostredníctvom ústredného orgánu členského štátu, v ktorom žiadateľ býva.

Môže byť poskytnutá táto pomoc:

v nariadení sú na účely vymáhania výživného určeného rozhodnutím vydaným v inom členskom štáte ustanovené tri rôzne oddiely pravidiel:

- pravidlá, ktoré sa vzťahujú na rozhodnutia vydané v členskom štáte viazanom Haagskym protokolom z roku 2007 (ako v prípade Portugalska);
- pravidlá, ktoré sa vzťahujú na rozhodnutia vydané v členskom štáte, ktorý nie je viazaný Haagskym protokolom z roku 2007;
- pravidlá, ktoré sa vzťahujú na rozhodnutia vydané vo všetkých členských štátoch.

Rozhodnutia ustanovené v oddiele uvedenom v bode i):

sú uznané v dožiadanom členskom štáte bez možnosti námietky,

nie sú podmienené doložkou vykonateľnosti a sú okamžite vykonateľné v dožiadanom členskom štáte,

oprávnenému na výživné umožňujú požiadať o zabezpečovacie opatrenia ustanovené v právnych predpisoch dožiadaného členského štátu.

Rozhodnutia ustanovené v oddiele uvedenom v bode ii):

sú uznané v dožiadanom členskom štáte okrem prípadu, keď je dokázaná existencia dôvodov na odmietnutie uznania stanovených v nariadení, ak sú vykonateľné v členskom štáte pôvodu, oprávnený na výživné môže požiadať, aby súd alebo príslušný orgán dožiadaného členského štátu uznal jeho vykonateľnosť v súlade s postupom stanoveným v nariadení, uznanie vykonateľnosti sa môže vzťahovať len na časť rozhodnutia.

Rozhodnutia ustanovené v oddiele uvedenom v bode iii):

môžu byť predbežne vykonateľné, ak členský štát pôvodu vyhlási, že odvolanie proti rozhodnutiu nebude mať odkladný účinok, ak sa oprávnený na výživné dovoláva rozhodnutia v dožiadanom členskom štáte, musí dokázať jeho pravosť vyplnením formulárov a požiadaviek stanovených v nariadení,

ak to je potrebné, oprávnený na výživné musí priložiť preklad rozhodnutia,

výkon rozsudku prebieha podľa práva dožiadaného členského štátu,

v dožiadanom členskom štáte nie je možné za nijakých okolností preskúmať rozhodnutie vo veci samej, náklady na uplatnenie nariadenia nemajú prednosť pred vymáhaním nezaplateného výživného.

Postupy, ktoré majú oprávnení na výživné k dispozícii, sú stanovené v článku 56 nariadenia. V niektorých prípadoch sa tieto postupy vzťahujú nielen na rozhodnutia členských štátov, ale aj na rozhodnutia tretích krajín.

Oprávnený na výživné môže konkrétne:

požiadať členský štát o uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti rozhodnutia vydaného v inom štáte,

podať žalobu o určenie výživného v dožiadanom členskom štáte,

spojiť s touto žalobou žiadosť o určenie rodičovstva,

podať žalobu o určenie výživného v dožiadanom členskom štáte, keď sa ukáže ako nemožné získať uznanie alebo vykonateľnosť rozsudku vydaného v inom štáte,

požiadať o zmenu rozhodnutia vydaného v dožiadanom členskom štáte,

požiadať o zmenu rozhodnutia vydaného v inom štáte, ako je dožiadaný členský štát.

Tieto postupy sa riadia právom a pravidlami právomoci dožiadaného členského štátu, ak nie je v nariadení stanovené inak. V takýchto prípadoch oprávnenému na výživné pomáha a zastupuje ho ústredný orgán alebo iný subjekt verejného sektora, verejný orgán alebo osoba vymenovaná dožiadaným členským štátom.

16 Je tento členský štát viazaný Haagskym protokolom z roku 2007?

Áno, Portugalsko je viazané Haagskym protokolom z roku 2007. Na rozsudky o výživnom vydané v Portugalsku sa uplatňujú tieto pravidlá nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008: články 8, 13 a 17 až 22.

17 Ak tento členský štát nie je viazaný Haagskym protokolom z roku 2007, ktoré právo sa použije na pohľadávky na výživné podľa jeho predpisov medzinárodného práva súkromného? Ktoré sú zodpovedajúce predpisy medzinárodného práva súkromného?

Odpoveď na túto otázku je bezpredmetná, keďže odpoveď na predchádzajúcu otázku bola kladná.

18 Aké sú pravidlá prístupu k spravodlivosti pri cezhraničných prípadoch v rámci EÚ podľa štruktúry kapitoly V nariadenia o vyživovacej povinnosti?

Portugalské vnútroštátne právo obsahuje predpisy, v ktorých je ustanovená právna pomoc porovnateľná s právnou pomocou stanovenou v kapitole V nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008.

Pokiaľ ide o fyzické osoby, na právnu pomoc majú nárok tieto fyzické osoby, pokiaľ vedia preukázať, že nemajú dostatok ekonomických prostriedkov: portugalskí občania a občania Európskej únie,

cudzinci a osoby bez štátnej príslušnosti s platným povolením na pobyt v členskom štáte Európskej únie,

cudzinci bez platného povolenia na pobyt v členskom štáte Európskej únie – ak právne predpisy ich krajín pôvodu poskytujú portugalským občanom rovnaké právo,

osoby, ktoré bývajú alebo sa bežne zdržiavajú v členskom štáte Európskej únie, ktorý je iný ako členský štát, v ktorom sa bude vec prejednávať (cezhraničné spory).

Vo vnútroštátnych právnych predpisoch je stanovené uplatňovanie týchto kritérií na posúdenie nedostatku ekonomických prostriedkov fyzických osôb:

žiadatelia, ktorých príjem domácnosti relevantný na účely právnej pomoci sa rovná maximálne trom štvrtinám referenčnej miery sociálnej podpory, nemôžu uhradiť sumu týkajúcu sa nákladov na konanie a sú oprávnení na pridelenie exekučného agenta a bezplatné právne poradenstvo (v roku 2020 je referenčná miera sociálnej podpory 438,81 EUR),

žiadatelia, ktorých príjem domácnosti relevantný na účely právnej pomoci je väčší ako tri štvrtiny alebo rovný a menší dvaaplnásobku referenčnej miery sociálnej podpory, môžu znášať náklady na právne poradenstvo pri predchádzajúcom zaplatení poplatku, ale nemôžu bezodkladne uhradiť trovy konania, a preto môžu využiť právnu pomoc vo forme postupného splácania trov a pridelenia exekučného agenta,

žiadatelia, ktorých príjem domácnosti relevantný na účely právnej pomoci je väčší ako dvaaplnásobok referenčnej miery sociálnej podpory, sa nepovažujú za žiadateľov s nedostatkom ekonomických prostriedkov,

relevantný príjem na účely právnej pomoci je hodnota celého čistého príjmu domácnosti, od ktorej sa odpočíta relevantná suma na právnu pomoc (kritériá na výpočet týchto súm sú stanovené zákonom),

osoby, ktoré žijú v rovnakej domácnosti ako žiadateľ o právnu pomoc, sa považujú za osoby patriace do rovnakej domácnosti,

ak žiadateľ alebo nejaký člen jeho domácnosti má vklady na bankových účtoch a cenné papiere prípustné na obchodovanie na regulovanom trhu, ktorých hodnota je vyššia ako 24-násobok referenčnej miery sociálnej podpory, nepovažuje sa za žiadateľa s nedostatkom ekonomických prostriedkov, a to bez ohľadu na výšku príjmu domácnosti relevantného na účely právnej pomoci,

žiadateľ môže výnimočne a z oprávneného dôvodu požiadať, aby sa pri posúdení dostatku ekonomických prostriedkov zohľadňoval len jeho príjem, majetok a jeho priebežné výdavky alebo príjem, majetok a výdavky niektorých členov jeho domácnosti,

v prípade sporu s jedným členom domácnosti alebo viacerými členmi domácnosti sa pri zohľadňovaní dostatku ekonomických prostriedkov zohľadňuje len príjem, majetok a priebežné náklady žiadateľa alebo žiadateľa a niektorých členov jeho domácnosti, ak o to tento žiadateľ požiada,

ak sa v určitom prípade riaditeľ služieb sociálneho zabezpečenia zodpovedný za rozhodnutie o poskytnutí právnej pomoci domnieva, že uplatnenie kritérií stanovených v predchádzajúcich odsekoch by viedlo k zjavnému odmietnutiu prístupu k právu a k súdom, môže odôvodneným uznesením prijať rozhodnutie iné než rozhodnutie, ktoré by vyplývalo z uplatnenia uvedených kritérií.

Právne poradenstvo umožňuje strane sporu, aby sa obrátila na právnika s cieľom získať odborné informácie o konkrétnom spore pred podaním žaloby na súd alebo napadnutím žaloby.

Právna pomoc môže byť poskytnutá v takýchto formách:

oslobodenie od súdnych poplatkov a iných nákladov súvisiacich s konaním,

postupné splácanie súdnych poplatkov a iných nákladov súvisiacich s konaním,

ustanovenie právneho zástupcu a úhrada jeho trov,
ustanovenie právneho zástupcu a postupné splácanie jeho trov,
ustanovenie exekučného agenta na realizáciu opatrení na výkon rozhodnutia (napríklad exekúciu).
Právna pomoc pokrýva špecifické náklady vyplývajúce z cezhraničnej povahy sporu.

V prípade žiadosti o právnu pomoc predloženej občanom z iného členského štátu vo veci, pre ktorú sú príslušné portugalské súdy, zahŕňa právna pomoc náklady na preklad, tlmočenie a cestovné výdavky osôb, ktoré sa majú dostaviť na súd, keď sa požaduje ich prítomnosť a/alebo sa súd domnieva, že nemôžu byť inak vypočítané.

V prípade žiadosti o právnu pomoc požadovanú portugalským občanom s cieľom podať žalobu vo veci, pre ktorú sú príslušné súdy iného členského štátu, právna pomoc zahŕňa predžalobnú podporu do začatia konania v inom členskom štáte a náklady na preklad požiadaviek a iných dokumentov.

Ak príjemca právnej pomoci prehrá spor, systém náhrady zálohových platieb a výdavkov zaplatených účastníkom konania, ktorý mal úspech vo veci, je rovnaký pre všetky kategórie individuálnych príjemcov uvedených vyššie bez akejkoľvek diskriminácie.

Vo vnútroštátnom práve však existujú pravidlá, v ktorých sa stanovuje menej rozsiahla právna pomoc, než je stanovená v kapitole V nariadenia. Takáto právna pomoc preto musí byť doplnená ustanoveniami nariadenia.

V Portugalsku sú maloleté deti oslobodené od poplatkov, keď ich zastupuje prokurátor alebo súdom ustanovený právnik.

Maloleté deti a ich zákonní zástupcovia sú oslobodení aj od trov v odvolacích konaniach proti rozhodnutiam týkajúcim sa návrhu na určenie, zmenu alebo zrušenie výživného, vydaným v rámci konania na súde pre mladistvých.

Účastníci v konaniach na súde pre mladistvých a v konaniach o osobnom stave sú oslobodení od povinnosti zaplatiť súdne poplatky vopred. Podľa vnútroštátnych predpisov je plnoletosť dosiahnutá vo veku osemnásť rokov.

Zaplatenie súdnych poplatkov vopred však nemožno požadovať v konaniach pred portugalskými súdmi a konaniach na ktoré sa uplatňuje uvedené nariadenie. Ide o prípad, keď sa konanie týka detí alebo dospelých, bez ohľadu na formu postupu a na to, či sa návrh na určenie výživného kryje s návrhom na začatie konania o osobnom stave (článok 44 nariadenia).

Ak navrhovateľ v takomto konaní nemá nárok na právnu pomoc alebo bezplatné konanie, na konci môže byť požadovaný súdny poplatok. Navyše konanie podľa článku 56 nariadenia, ktoré sa týka povinnosti rodičov zabezpečiť výživné pre dieťa do veku 21 rokov (článok 46 nariadenia), musí byť úplne bezplatné. Uvedené pravidlá nariadenia sú priamo uplatniteľné a na vnútroštátnej úrovni rozširujú rozsah právnej pomoci poskytovanej na základe vnútroštátnych predpisov.

19 Aké sú opatrenia, ktoré prijíma tento členský štát, aby zabezpečil fungovanie aktivít opísaných v článku 51 nariadenia o vyživovacej povinnosti?

V súlade s uvedeným článkom 51 nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 poskytujú Generálne riaditeľstvo pre výkon spravodlivosti ako portugalský ústredný orgán pomoc v týchto konaniach stanovených v nariadení a na tento účel prijíma náležité opatrenia.

Plní najmä tieto úlohy:

zasiela a prijíma takéto žiadosti,

iniciuje konanie na príslušnom súde alebo pomáha s jeho začatím,

ak si to okolnosti vyžadujú, poskytuje právnu pomoc alebo pomáha pri jej poskytnutí,

pomáha pri zistení miesta pobytu dlžníka,

pomáha pri získavaní informácií o príjme a majetkových pomeroch dlžníka,

podporuje zmierlivé riešenia s cieľom zabezpečiť dobrovoľné platenie výživného, ak je to vhodné, prostredníctvom mediácie, zmierovacieho konania alebo podobných postupov,

uľahčuje priebežný výkon rozhodnutí o výživnom vrátane dlžného výživného,

uľahčuje vymoženie a rýchly prevod platieb výživného,

uľahčuje získanie listinných alebo iných dôkazov,

poskytuje pomoc pri určovaní rodičovstva, keď to je potrebné na vymoženie výživného,

začína konanie alebo umožňuje začatie konania na vydanie akýchkoľvek potrebných predbežných opatrení na zabezpečenie výsledku prebiehajúceho konania o výživnom,

uľahčuje doručenie písomností.

Portugalský štát, a konkrétne Generálne riaditeľstvo pre výkon spravodlivosti ako ústredný orgán prijali na dosiahnutie týchto cieľov tieto opatrenia:

posilnili počet právnych a administratívnych zamestnancov na prijímanie a posielanie uznesení prijatých na základe tohto nariadenia,

k dispozícii sú služby rodinného mediátora,

zriadili na svojom webovom sídle oblasť určenú výlučne medzinárodnej justičnej spolupráci v občianskych a obchodných veciach, kde možno nájsť informácie týkajúce sa vyživovacích povinností, pokyny k dokumentom a formuláre potrebné na začatie konaní stanovených v nariadení a na vyplnenie štandardného formulára s vymedzením dlžnej sumy,

na základe žiadosti postupuje žiadosť o právnu pomoc príslušným orgánom na tento účel,

postupuje žiadosť príslušným vnútroštátnym súdom,

prekladá dokumenty požadované na uplatnenie nároku, keď je Portugalsko dožiadaný štát,

žiada informácie a dôkazy od vnútroštátnej polície, správnych a daňových orgánov a od imigračnej a hraničnej kontroly o mieste pobytu a majetkových pomeroch povinného na plnenie výživného,

pokiaľ ide o zmierenie – keď je povinný na plnenie výživného predvolaný, aby sa dostavil alebo sa skontaktoval s ústredným orgánom, bude informovaný o návrhu na určenie, zmenu alebo vymáhanie výživného a budú mu predstavené možné postupy, najmä postupy, ktoré sú najvýhodnejšie pre obidve strany, s cieľom podporiť dobrovoľnú platbu.

Poznámka

Kontaktné miesto, súdy či iné subjekty a orgány nie sú viazané informáciami uvedenými v tomto prehľade. V každom prípade je zároveň potrebné preštudovať si platné právne predpisy, ktoré sa pravidelne aktualizujú aj s ohľadom na vývoj výkladu judikatúry.

Táto webová stránka je súčasťou portálu [Vaša Európa](#).

Privítame vašu [spätnú väzbu](#), pokiaľ ide o užitočnosť poskytnutých informácií.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Posledná aktualizácia: 22/07/2021

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné kontaktné body EJS. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci ani Európska komisia nenesú žiadnu zodpovednosť ani inak neručia za informácie alebo údaje, ktoré tento dokument obsahuje alebo na ktoré odkazuje. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.